

УДК 336.1

Оксана Трач, к.е.н. Наталія Шведа

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Oksana Trach, Nataliia Shveda, Ph.D.

FINANCIAL STABILITY AS A BASIS OF SUCCESSFUL ENTERPRISE

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість(стабільність).

Фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів і інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування.

Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Аналіз фінансової стійкості підприємства є найважливішим етапом оцінки його діяльності і фінансово-економічного благополуччя, відображає результати його поточного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також характеризує здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями та нарощувати свій економічний потенціал.

Виділяють чотири типи фінансової стійкості:

1) абсолютна стійкість фінансового стану: обсяг запасів та затрат менший суми власного оборотного капіталу та кредитів банку під товарно-матеріальні цінності, а коефіцієнт забезпеченості запасів та затрат джерелами коштів більше одиниці. Іншими словами, резерви і витрати фінансової стійкості повністю покриті за рахунок циркуляції капіталу. Підприємство не залежить від кредитів. Така ситуація відноситься до крайнього типу фінансової стабільності і буває досить рідко. Але вона не є ідеальною, адже підприємство не використовує зовнішні фінансові джерела в господарській діяльності;

2) нормальна стійкість, при якій гарантується платоспроможність підприємства, якщо дорівнює одиниці коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат джерелами фінансових засобів. Іншими словами, нормальна стійкість характеризується оптимальним використанням власних і кредитних ресурсів. Таке співвідношення гарантує платоспроможність підприємства;

3) нестійкий (передкризовий) фінансовий стан: порушується платіжний баланс, але зберігається можливість відновити рівновагу платіжних засобів та платіжних зобов'язань за рахунок залучення тимчасово вільних джерел засобів в оборот підприємства (резервного фонду, фонду накопичення та споживання), кредитів банку на тимчасове поповнення оборотних засобів, перевищення нормальної кредиторської заборгованості над дебіторською тощо. При цьому фінансова стійкість вважається допустимою, якщо розмір короткострокових кредитів і кредитів для формування запасів і витрат не перевищує загальну вартість виробничих запасів і остаточних товарів (найбільш ліквідної частини запасів і витрат). Якщо ці умови не виконуються, то спостерігається тенденція погіршення фінансового стану.

4) кризовий фінансовий стан підприємства (підприємство знаходиться на межі банкрутства), при якому воно не може розрахуватися з кредиторами. Рівновага

платіжного балансу в даній ситуації забезпечується за рахунок прострочених платежів по оплаті праці, кредитах банку, постачальниках, бюджету тощо.

Оскільки фінансова стійкість передбачає платоспроможність в довгостроковому періоді, то слід при її оцінці приділити увагу визначенню запасу фінансової стійкості, який дасть уявлення про обсяг реалізації, що забезпечить стабільну і беззбиткову діяльність підприємства. Оцінку фінансової стійкості підприємства слід проводити в динаміці за наступними етапами:

- 1 етап — аналіз абсолютних показників;
- 2 етап — аналіз відносних показників;
- 3 етап — аналіз показників платоспроможності;
- 4 етап — визначення запасу фінансової стійкості.

Абсолютні показники фінансової стійкості характеризують доступність і можливість витрат з резерву підприємства, що утворюється за допомогою джерел формування. Є три показники, що характеризують джерела формування запасів і витрат: 1) наявність власних коштів – визначається як різниця між власним капіталом та необоротними активами підприємства; 2) наявність власних та довгострокових позикових коштів – визначається збільшенням попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань; 3) наявність загальних коштів – визначається збільшенням попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків.

Трьом показникам наявності джерел фінансування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їх фінансування: 1) надлишок або дефіцит власних коштів; 2) надлишок чи дефіцит власних та довгострокових позикових коштів; 3) надлишок чи дефіцит загальних коштів.

Другий етап оцінки фінансової стійкості передбачає розрахунок ряду відносних коефіцієнтів, таких як відношення фінансової незалежності (автономії); відношення фінансової інтенсивності (залежності); самофінансування (виплата боргів за допомогою власного капіталу); відношення кореляції між позиковим і власним капіталом (фінансовий важіль); відношення забезпеченості оборотного капіталу та інші.

На третьому етапі доцільно розрахувати відносні показники ліквідності та платоспроможності, таких як величина власних оборотних коштів (робочий, функціонуючий капітал), коефіцієнти абсолютної, швидкої (проміжної) та поточної (загальної) ліквідності, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів, частка оборотних коштів у активах та частка власних оборотних коштів у покритті запасів.

Завершальним етапом оцінки є визначення запасу фінансової стійкості, що характеризує рівень захищеності основної діяльності, який є в підприємства на даний момент і яким можна скористатися на випадок форс-мажорних обставин.

Алгоритм розрахунку запасу фінансової стійкості включає перш за все розрахунок точки беззбитковості (критична сума виручки, поріг рентабельності) у вартісному вираженні, а потім запас фінансової стійкості як різниця між наявною річною виручкою та критичною сумою виручки.

Таким чином, підприємство проводячи комплексну оцінку за даним алгоритмом матиме можливість планувати обсяги залучення позикового капіталу, розміри зростання прибутку та забезпечувати розробку і реалізацію фінансової політики, яка сприятиме безперебійній діяльності під впливом змін внутрішнього і зовнішнього середовища, оскільки дані етапи охоплюють не тільки показники співвідношення власного та позикового капіталу й забезпеченості запасів джерелами їх формування, а й показники, які характеризують можливість підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями, здатність підтримувати стабільне функціонування при беззбитковому об'ємі виробництва.